

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbél-lyekben is. Jelíges levelekhez 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A soltvadkert aut. orth. izr. hitköz-ség az ujonnan szervezett metszői ál-lásra keres **הַמְשֵׁיבֵי**-t, aki jólé somájim merabbim és talmidchóchom le-gyen. Baal t'fillóra nem reflektálunk. Fizetés megegyezés szerint. Pályázatok életkor megjelölésével alulírottához kül-dendők. Probára csak meghívottak bo-csáttatnak és csakis ezeknek lesz költsé-gük megtérítve.

Kritzler Mór, hitk. elnök.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Grünfeld Margót Lőrinczi, eljegyezte Fried Deszö Kisvárdá.

Flesch Ilius Sárvár. Spitzer Vilmos Paks-Dunaszerdahely jegyesek.

Tannenbaum Terikét eljegyezte Glück Manó Sátoraljaújhely.

Leichter Erzsikét Tiszadada, eljegyezte Markovits József Kiskúnmajsa.

Dr. Deutsch Emil Budapesten szombaton ünnepelte Jáka Jüdo fia barmicz-vóját. Az ifjú a pompás szónoki rutin-al előadott charifüsz-magidüsz drósó-jával magával ragadta a túlszufolt hitk-diszterem hallgatóságát.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ék-szerárak legmegbízhatóbb vétel és el-dási forrása **GESTETTNER IMRE**, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2-945-60. Ékszerkészítőtag.

ÖSSZ.-IRODAI munkát végző fiatallem-ber, magyar-német levelező, könyvelő, hosszabb gyakorlattal, vidékre is ál-lást keres. „Jesivát járt”. (10 f. b.)

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brilliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznel

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

Apró hirdetések

JELIGÉS hirdetések címeit, amennyiben nem áll a hirdetésben, hogy cím a ki-adóban, a kiadóhivatal titokként keze-li. Az ilyen címek után érdeklődők leve-leit nem áll módunkban megválaszolni, hanem a hirdetőhöz juttatjuk.

KERESEK két szigorúan orth. család-hoz két vallásos leányt, akik háztar-tásban, főzésben kellő jártassággal bírnak és gyermeknevelésben is segéd-keznének. Kohn Szeréna, Bonyhád.

GYÖMÖREI jesiva, szigorúan vallásos; megbízható, jól főző, egyedülálló, lehe-tőleg özvegy szakácsnőt keres azon-nalra. Ajánlatokban eddigi szolgálati hely és fizetési igény megjelölendő. Jesiva-menza, Gyömöre.

25 ÉVES, jómegjelenésű, pénzzel rendel-kező talmidchóchom-fiatalember benő-sülne. „Modern chósizid” jelige. (20 f. bélyeg.)

TANULÓLÁNYOK felvétetnek. Weisz-mann Gizella nőidivatterme, Király-utca 13. IV. épület, II. 22.

80 GYERMEK nyaraltatására alkalmas villát vagy telepet, lehetőleg erdő és víz mellett, bérbe vennék. Ajánlatok „Gyermekvédelem” jeligére a kiadóba.

MEGBIZHATÓ jól főző fiatal szakácsnő bejárónő mellé azonnalra felvétetik. Hajó-utca 5. II. 5.

KÉT ELEMISTA fiamhoz, chümist is oktató *perfekt német házitánitót* ke-resek. Ajánlatokban fizetési igény megjelölendő. Schwarcz, Nagygéc.

EXISZTENCIÁVAL bíró orth. uriem-berhez gyermekkel is, férjhezmenne 42 éves gyermektelen elvált asszony 12.000 P. értékű vagyonnal. Pár ezer-rel benősülni is lehet. Jelige: „45-55”.

KISEBB vidéki faüzletem vezetésére ke-resek szigorúan vallásos, megbízható, ügyes, konkurrenciában edzett fiatal-embert. Ajánlkozás „Jó bizonyítvány” jeligére. (20 fill. b.)

ORTH. FŐKÁNTOR havi 300 P. jöve-delemmel nőül venne vallásos, intelli-gens, fiatal szép leányt legalább 10.000 P. hozománnyal. Csakis talmid-chóchom leánya írjon „B. t. ch.” jel-i-gére kiadóba. (20 fill. b.)

TAPOLCA-gyógyfürdőn megnyílik má-jus 1-én minden komforttal ellátott penzió. Engel Jenő, orth. kóser ven-déglős, Miskolc.

HÁZTARTÁSOMBA szigorúan vallásos gyermekszertető leányt keresek. Cseléd van. Schwarcz Emil, Püspökladány.

FIGYELEM! Szegénysorsukat ingyen, jobbmódukat szerény díjazás mellett tanitok héber tudományokra; ifjakat, felnőtteket. Drósókat (magyarul is) minden alkalomra. Goldfinger Mór rabbi, Bp., Nagydíófa-utca 13.

FALUSI vegyeskereskedésembe keresek intelligens, megbízható leányt. „Ción” jelige. (20 fill. b.)

30-33 ÉVES, rőfös szakmában jártas fiatalember benősülhet. „Csinos” jel-i-ge. (20 fill. b.)

HÉJJAS DIÓ, tarpai, kitünő minőségű, már 70 fillérért kapható. Groszmann fűszernagykereskedő, Fehérgyarmat. SZOMBATTARTÓ urileány elmenne vi-dékre üzletbe segédkezni. „Szerény fi-zetés” jelige.

EGYEDÜLÁLLÓ orth. pékség mezővá-rospan, haláleset miatt azonnal átadó. „Biztos megélhetés” jelige. (20 f. b.)

FIATAL egyleti rabbi nősülne 3000 P. hozománnyal. Leveleket „Csinos, 26-ig” jeligére kér.

TELJES ellátást — külön szoba haszná-lattal, esetleg társal is — keresek jobb bpesti uri családnál, kezdő fizetésű hivatalnok fiam részére. Ajánlatokat a fizetés megjelölésével: K. L. Baja. Lámpa-utca 2.

TUDOMÁSOMRA jutott, hogy jesivám nevében gyűjtéseket eszközölnek. Ké-rem ezen gyűjtőket csalóknak tekin-teni. Löwinger főrabbi, Földes.

ÁLLÁSTALAN okleveles tanítók, tani-tónők és tanárok szerény díjazásért, esetleg természetbeni ellátásért vál-lalják elemi és középiskolások korre-petálását, valamint egyes tárgyak tan-ítását. Cím: Orsz. Izr. Tanítóegye-sület titkársága. VII., Wesselényi-ut-ca 44. (Telefon: 1-440-85.)

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14
Telefon: 1-111-95.

אלהנעמינע יידישע צייטונג

ג'ד

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót יצ"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Igazságunk tudatában...

Nemcsak a belföldi sajtóban és a ha-zai zsidóság összes árnyalatainak köré-ben, hanem a külföldi zsidó lapok tanu-sága szerint az egész zsidó világban fel-tűnést keltett a magyar miniszterelnök vasárnapi szegedi nagygyűlésen tartott beszédének a zsidóságra vonatkozó ré-sze. A beszéddel való foglalkozás, köte-lessége a zsidó sajtónak és ezt a köteles-ségét úgy kell teljesítenie, mintha meg volna a diszkusszió lehetősége. Némely amerikai egyetemen szokásban van, hogy a történelem tanára fölveti a kérdést, bizonyos eseménnyel kapcsolatban: ha nem úgy folyt volna le, mint ahogy való-ban megtörtént, milyen módon alakult volna a következő események sorozata? Mi is képzeljük el, hogy ha a beszéd el-hangzása után válaszolhattunk volna, vajjon mit mondhatnánk.

Darányi Kálmán miniszterelnök Szege-den a „zsidókérdésről” a következőket hangoztatta:

— Szólni akarok még a zsidókérdés-ről, amely fölött nem lehet egyszerűen elsiklani. Nem lehet egyszerűen azt mondani, hogy ez a kérdés nincs, ami-kor mindenki érzi, hogy van. Vizsgáljuk meg gyűlölködés és elfogultság nélkül, teljesen tárgyilagosan ezt a kérdést és vessük fel, vajjon a zsidóság oka-e min-den bajnak. Ha Magyarországon zsidó-ság nem volna, kétségtelenül bajaink volnának akkor is. Csonka ország let-tünk, agrárállam vagyunk és nincs elég földünk, nagy és egyenlőtlen elosztás a népsűrűségünk, nincs nyersanyagunk.

— Előrebocsátom, hogy a zsidókér-dést utcai tüntetésekkel és fejbeveré-ssekkel nem lehet elintézni. A kormány mindent elkövet arra nézve, hogy a rendbontókkal szemben a törvények teljes szigorát alkalmazza.

— A törvény előtti egyenlőség azon-ban nemesak igény jelent a személyi és vagyónbiztonság tekintetében, amely igénynek feltétlenül eleget teszünk, hanem jelenti azt is, hogy a törvénye-

ket mindenkinek egyformán meg kell tartania és azok kijáratásától tartózkodnia kell, még az üzleti életben is.

— Tagadhatatlan, hogy Magyaror-szágon a zsidó lakosság arányszáma na-gyobb, mint a legtöbb más országban és az is tény, hogy a zsidókérdésnek, amely főleg gazdasági probléma, a magva abban rejlik, hogy a zsidóság még ezen magas arányszámát is jóval meghala-dóan jutott érvényesülésre a gazdasági életben. A zsidókérdésben irritálja a magyar társadalmat a Keletről beszívárgó galiciai is, a maga elzárkózásával és ösztönös üzleti mohóságával.

— Meg kell állapítanunk azt, hogy elsősorban is a régi, ittlévő és a beszívárgóknak kultúrfokon is fölötté álló zsidóságnak az érdeke, hogy ne azono-sítsa magát ezzel a töle is érzésben és gondolatban teljesen idegen népséggel, amelynek beszívárgását a kormány minden eszközzel a legszigorubban meg fogja akadályozni. De itteni működését és esetleges törvényellenes és káros üzle-meit is szigorúan ellenőrizzük s őket és működésüket a törvényes korlátok közé szorítjuk. Ezek hazánkat úgy is több-nyire csak átvonulási és gazdasági va-dászterületnek tekintik.

Ezeknek a kijelentéseknek minden egyes mondata, bizonyosfokú nyugtalan-ságot kelt annak a magyar zsidónak szí-vében, akit úgy neveltek, hogy ő a haza teljes jogú polgára, csak vallásában kü-lönbözik a többi állampolgártól, mert a modern államban a felekezeti hovatarto-zandóság nem lehet jogcím a polgári jo-gok élvezetének mellőzésére. Mi úgy lettünk nevelve, hogy tagjai vagyunk a magyar nemzetnek, mivelhogy a magyar nemzet nem vérségi fogalom, sem állás-betöltés, hanem kulturális és erkölcsi ka-pocs. Minket úgy neveltek, hogy a ma-gyar nemzethez az tartozik, aki saját tehetsége szerint, saját körében igyek-szik Magyarország erkölcsi, szellemi, gaz-dasági értékeit növelni, aki szent elvül

elfogadja Jeremiás próféta tanítását: „Mozdítsátok elő annak az országnak a jólétét, ahová elsodortalak benneteket, imádkozzatok érte az I'tenhez, mert az ő jólétében jut nektek is jólét”.

Mi úgy nevelkedtünk, hogy a zsidóság nem külön nemzetiség ebben a hazában, nem olyan nemzetiség, mint a német, a szerb, a ro-mán, a szlovák, mert ezeknek a külföldi aspirációja politikai, kapcsolataik lehet-nek anyaországgal, de nálunk a ma-gyar zsidóknál ilyesmiről nem lehet beszélni, hisz a Szentföldhöz való kapoco-latunk spirituális és vallási jellegű és legfeljebb filantropikus tartalmú. És most azt halljuk, hogy igenis van zsidó-kérdés. Éppen ezért megtudjuk érteni, amit a lapok szerint a jobboldali képvise-lők mondtak a miniszterelnök urnak, hogy: 1867. óta még nem volt egy ilyen jobboldali beállítottságú hivatalos beszéd a zsidóságot illetően. A miniszterelnök Szegeden nem úgy beszélt rólunk, mint testvérekről, akiknek esetleges rossz tu-lajdonságait kellő megértéssel kell elvi-selni, hanem mint — tegyük fel — nem kellemes szomszédokról. Azt hangoztatta a miniszterelnök: *nem lehet azt mondani, hogy zsidókérdés nincs, mert van.* Mi is azt mondjuk: zsidókérdés van, de csak: befelé a zsidóság szempontjából. És ez a zsidókérdés abból áll: miképpen őrizhet-jük meg zsidó vallási értékeinket, mint tarthatjuk fenn intézményeinket, miké-pen erősödhetünk az erkölcs és a huma-nizmus tekintetében, hogy az állam hasz-nos polgáraivá legyünk. Az államnak van sok problémája: ipari kérdés, agrár-kérdés, ifjúsági kérdés, magánalkalma-zotti kérdés, munkáskérdés és mindezek a kérdések a zsidókat is érintik, mert zsidók között vannak iparosok, földműve-lő ifjak, magánalkalmazottak, munká-sok és így tehát a zsidókérdés mindezek-nél a problémáknak a szőnyegében egy-egy fonál, de nem lehet a zsidó prob-lémát olyan centrális jellegűnek feltűn-tetni, mint ahogy ez most szokásos. Mi

Orth. כשר kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére
„levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült,
és süteménygyára, Budapest, VII.,
Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

csendesesen, békésen akarunk élni, eleget téve polgári kötelességeinknek, engedelmeskedve a hazai törvényeknek, Isten parancsainak és így tehát nem értjük a közéletnek káoszát: mi panaszkodunk, hogy rosszul megy a sorsunk és erre azt harsogtatja felénk a politikai fórum: „Van zsidókérdés, amelynek lényege, hogy miképpen lehetne elérni azt, hogy még rosszabb dolgok legyen...”

Megnyugvással vesszük tudomásul, hogy a kormány a rendbontókkal szemben teljes szigorral alkalmazza a törvényt. De a megnyugvásunk serlegébe a fájdalom ürömcseppje vegyül! Miért kell ezt külön hangsúlyozni? Hát nem természetes-e ez? És ez eddig nem történt?

Egészen klasszikus módon hirdette a miniszterelnök úr, hogy a törvény előtti egyenlőség, egyszersmind a törvények megtartásának kötelezettségét foglalja magában. Ha akad ebben az országban valaki, aki ezt a szoros kapcsolatot tagadná, akkor az csak vagy eszelős, vagy gonosztevő lehet. Miért kell tehát ezt, a zsidósággal kapcsolatban kiemelni?

Boldogan éreztük mindig, hogy a mai nyugtalan Európában Magyarország a béke szigete, a zsidóság helyzetét illetőleg is. Németországról nem akarunk beszélni, de a lengyel miniszterelnök egy-egy sorra kijelenti, hogy sok a zsidó az országban, a román parlamentben is minden kertilés nélkül tárgyalnak erről a kérdéssel és azt hittük, hogy nálunk Magyarországon ilyen felelős helyen mondani nem lehet. A szegedi beszéd tehát valóban szakít az eddigi multtal, amelynyiben megállapítja, hogy túlsok zsidó van az országban és a gazdasági életben még az arányszámát is meghaladóan érvényesül.

Mi ködborult lélekkel hallgatjuk ezt. Hát lehet emberekről úgy beszélni, mint termények, vagy állatok túlprodukciónak? Ha sok kávé van Braziliában, a tengerbe vetik. Ha a norvég szardínia-halászat túlságos bő, a halak egy részét viszszadobják. Fáraó úgy akarta a zsidóság számát csökkenteni, hogy minden fiút a Nilusba dobott. A spártaiak az alkalmatlan gyereket a *Tajgetosz* sziklájáról levetették a mélységbe. Mária Terézia a zsidóság szaporodásával szemben behozta a „*Familianten*”-intézkedést, amelynek

A miskolci izr. tanítónékpz

I. osztályába az 1937—38. iskolaévre magukat felvétetni óhajtók szabályszerűen felszerelt kérvényüket május 31-ig az intézet igazgatóságának küldjék be. A felvétel kellekei az állami intézetekkel azonosak. Részletes tájékoztatót megkeresésre készséggel küld az: Izr. Tanítónékpz-intézet Igazgatósága, Miskolc.

értelmében egy zsidó családból csak az egyik fiú házasodhatott, a többinek ki kellett vándorolni. Hogyan eliminálható tehát — a középkori pogromozásnak vagy kiűzetésnek módszerein kívül — ez az arányszám-többlet?

A gazdasági életben nagyobb a boldogulási lehetőségünk! Ha így volna, mit tegyünk? Csináljunk úgy, mint a befolyásos emberrel kártyázó okos ember, aki szándékosan veszít, hogy ellenfele meglegyen vele elégedve? És akinek csak egy falat kenyér jut, az mit osszon meg?

Kell-e bennünket arra buzdítani, hogy ne azonosítsuk magunkat az ország gazdasági törvényhozásával szembehelyezkedett bünözőkkel? Ennek a feltevése is mélyen bántó. Amint egyszer a szellemes *Keszler József* írta: „Miért nem kell a katolikus embernek kijelentenie, hogy nem azonosítja magát a Rinaldó Rinaldi-vel és a többi katolikus banditával?”

Legenda - „sok” százezer főnyi orthodoxról

Egy budapesti antiszemita író szerint: „maguk a zsidók is elismerik, hogy káros erre az országra a sok százezer főnyi, zárt, rejtélyes életet élő orthodox zsidóság.”

Nem hisszük, hogy akad oly ostoba, vagy gonosz lelkű zsidó, aki ezt a nézetét nyilvánítaná egy antiszemita előtt. Valószínűleg ez a vélemény csak egy ismeretlen zsidó szája van adva.

Mindenestre tipikus példája annak, hogy mennyire igaz a talmudi legenda: A zsidóságot elpusztítani akaró ellenség meg akarta keresni Majse Rabénú sírját a Nebó hegyén, de pórul járt. Ha fent kereste, lent látta, ha lent kutatott utána, fent tűnt fel. Ez a zsidóság viszonya a gyűlölettel szemben. Ha azt hiszik, hogy a zsidóság sírját ássák, ha egyesek fent vannak: akkor meggyőződhetnek, hogy a zsidóság nagyrésze nem található ott. Ha viszont az elnyomás mélységébe akarják a zsidóság sírját megásni, kiderül, hogy fentről jön valami változás.

Eddig az volt a baj, hogy egyes neológok fent vannak, elfoglalják a pozíciókat, most megint az a baj, hogy az orthodoxok zárt életet élnek. Micsoda ez a zárt élet? Hogy nem lepik el a mulatókat? Hisz az antiszemita az ellen menydörögnek, hogy igenis ellepik. Talán az, hogy megőrzik a családi tisztaság törvényeit? És mi az a titokzatos élet, amelyről regél az úr? Talán az, hogy megtartják a Tóra előírta vallástörvényeket? Hisz azok nem titkosak, azokat a kereszténység is szenteknek tartja.

Ami pedig a beszívárgott galiciaiakat illeti, azokra vonatkozhatik Kálmán magyar királynak ismert kijelentése: „a boszorkányokról, amelyek nincsenek, említés ne tétessék.”

Igy beszélünk volna, ha az elhangzott beszédre megtehettük volna megjegyzéseinket. A vallásunk és történetünk által belénk plántált optimizmus azonban azt mondatja velünk, hogy a beszédnek fő gondolata gyanánt mégis csak azt tekintjük, hogy rendet kell teremteni és mi valljuk, hogy a rend mindennek a lelke. Ennek érdekében meg kell hozni mindenkinél minden áldozatot. Azt kell vallani, amit a költő mond: „*mi vesszünk el, ne a hazát.*” De nem fogadhatjuk el a költő szavainak oly alakban való megcsúfolását: „*ti vesszitek el, nem mi, mert mi vagyunk a hazát.*” Ezt elfogadni, összehozhatatlannak tartjuk az igazsággal és emberi méltóságunkkal.

Az is túlzás, hogy sok százezer orthodox zsidó van Magyarországon. Habár, ha mérlegeljük az embereket — és a valódi orth. embernek zsidó szempontból plurális értéke van —, akkor valóban sok százezer található, de *számbelileg* két-százezer sem.

A neológok ellen harcolni kell a gyűlölet szerint, mert együtt élnek a külvilággal, az orthodoxok ellen azért, mert zárt életet folytatnak. Mit csináljunk tehát? Reméljük, hogy Mózes sírját nem fogják megtalálni akár fent keresik, akár lent..

100 יאהרע זייט פטירת הגה"ק

שמו רובה וצ"ל הרה"ק ראב"ד דק"ק אבא"ק סאנשא ויהנהר קדישא דשם ובראשם הונד מרה"ק יומי בלויני נ"י האבנן בעשרהעסקן דאסם אי"ה ביום ג' בהר"ב חקתי (4. מאי.) אלס אנלאססליך דער מעססע דיא גרענען געאעסענע זיין ווערדען דיא 100-יאהרען גענעקעפיער נאך פטירת בעל שמו רוקה מיט סוף הש"ס וסעודת מצוה אין סאנשא אבנעהאלטען ויורה הגאון הקדוש זי"ע הבטיח בצוואתו דאסם יעדער ווער עס ווירד מתפלל זיין אויף זיין ציון אין סאנשא ווירד האבנן איינע ישיעה בניהושיה צו דיעווער גענעקעפיער ווערדען היעמיש אללע פערעהרער ענקעל וכו' המשפחה האלילכסט איינעלארען המצפה לקראתם בחבה רבה: היק גישון אברהם קליון נכד הגה"ק בעל שמו רוקה וצ"ל דיא צוואה ואמש אבנ"ל דונג דער הייליגען צורה של הגאון זי"ע איז בי"ה מיר צו האבנן:

Klein Abraham,
Badrogkeresztur

A budapesti orthodoxia manifesztációja egy vallásos Erecz Jiszroélért

— Horovicz jeruzsálemi rabbi a budapesti vasárnapi nagygyűlés ünnepi szónoka —

Emlékezetes és valláserkölcsileg értékes eseménye volt a budapesti orthodox zsidóságnak az a nagygyűlés, amely méltó keretben folyt le vasárnap a hitközség dísztermében. A nagytermet színlígt megöltötte a lelkes közönség, amelynek érdeklődése annak szót, hogy *Horovicz Jonathan* jeruzsálemi rabbi, a palesztinai orthodox zsidóság eme érdekekben megöszült, de még mindig fiatalos vezéregyénisége előadást tart a Szentföld problémáiról, a lelkesedést pedig az váltotta ki, hogy Erecz Jiszroél ügye immár nálunk is elevenen ható erőt jelent a vallási életben. Bölcsen szerint a Szi-náj-hegy lábánál a kinyilatkoztatásra váró nép: *egy szívben és egy akaratban forrt össze.* Ezt a lelki egységet, összeforrottságot, egybefonódottságot tapasztalni lehetett a nagygyűlés egész közönségén, amely élénk érdeklődéssel és feszült figyelemmel hallgatta az összes felszólalók lelkesítő, felvilágosító, buzdító szavait. A gyülekezet egyöntetűen tanúságot tett arról, hogy a budapesti orthodoxia átérzi a szentföldi probléma fontosságát és az ezzel kapcsolatos kötelezettségeit.

Erecz Jiszroélban a legfontosabb feladat: a Tóra uralma feltétlen felsőbbségének megvalósítása.

Ehhez szükséges a diaszpórabeli orthodox zsidó tömegek lelkes munkája és áldozatkészsége! Nagyon óhajtanó, hogy a nagygyűlésen elhangzott sok szép szónak virága, sok szép tett gyümölcse érlelje.

A budapesti „*Jisüv Erecz Jiszroél*” szervezet vasárnap f. hó 18-án nagyszabású gyűlést rendezett a hitközség dísztermében. A gyűlésen nemcsak a budapesti orth. hitközség minden árnyalatának, színe-java jelent meg, a hitk. előjáróságával az élen, hanem még a vidékről is számos érdeklődő lehetett látni. A zsufolásig megtelt terem közönségét *obudai Freudiger Ábrahám* elnök üdvözölte meleg szavakkal. Rámutatott arra, hogy a Chaszam Szajfértől kezdve a mai napig: Magyarország zsidósága mindig szent kötelességének tartotta elősegíteni a szentföldi települést. A *חולל*, a *Jisüv hajóson*-t, úgymond, természetesen továbbra is fokozott odaadással akarjuk támogatni, de a megváltozott viszonyokra való tekintettel az új településtől (*Jisüv hachódos*) sem vonhatjuk meg érdeklődésünket, ha azt akarjuk, hogy ez a Tóra szellemében legyen. Igen szívélyesen üdvözölte Horovicz rabbit, a palesztinai viszonyok alapos ismerőjét, akit sikerült a nagygyűlés ünnepi szónokának megnyerni.

Sussmann Viktor rabbi a próféta „*L'maan cziyajn laj echse*” szavaival kezdte és ugyancsak meleg szeretettel köszöntötte régi, ifjúkori barátját, Horovicz rabbit, aki minden tekintetben hivatta van arra, hogy hű és kimerítő képet nyújtson a szentföldi állapotokról. Ami Horovicz rabbinak, mint a jeruzsálemi hitű zsidóság vezéregyéniségének Erecz Jiszroélról mondanivalója lesz — mondta lelkesedve Sussmann rabbi — az irányadó lesz nekünk. Horovicz rabbi áldásos működésével mint az amsterdami „*pekidim v'amarkalim*” szentföldi szervezet csaknem 3 évtizedes rabbiképviseelője, a *g'ajnim v'ozadikim* teljes bizalmát élvezi.

Ezután *Horovicz Jonathan* rabbi, egyórás, mesterien felépített és igen nagy szónoki rutinra valló előadásban vázolta a palesztinai helyzetet, általános zsidó és különleges orth. szempontból. Rámutatott arra, hogy „*Jiszroél v'ajraszó chad kü*, Tóra nélkül nincs zsidóság és nincs Erecz Jiszroél! Megemlékezett az egy év óta tartó arab terrortól, melynek folyamán 100 hitsorsos szenvedett martirhalált és a sz'firó-hetekkel kapcsolatban, amikor megemlékezünk a múlt századok martirjairól, „*semszrü nafsom al k'düszaz Hasém*”, felszólította a hallgatóságot, hogy a lefolyt 12 hónapban elesett szentföldi hősök emlékének hódoljunk bánatos megilletődöttséggel azért, hogy helyeinkről felálljunk (az egész gyülekezet felállt) és fohászzkodunk értük: *jizk'réim Elajkénü V'tajvo im s'or caddiké ajlom.* Ezen megható jelenet után rátér az angol királyi bizottság munkájára s megemlíti azt a valódi *k'idüs hasém*-et kiváltó beszédet, melyet Duschinsky főrabbi a kir. bizottság előtt tartott, amelyben kifejtette, hogy az orth. zsidóságban nem képzelhető közület, a Tóra alapvető uralmának kötelező elismerése nélkül. A megdicsőült R. Chájim Sonnenfeld z.c.l. egyes mondasainak citálásával kapcsolatban kitér a szentföldi vallástalan iskolák hitrombolására, melylyel szemben fokozott orth. munkára van szükség. Megemlíti a vallásos munkástelepeket *K'far Szabá*-ban és *Gederában*, valamint a bpesti Jisüv-akció által kiküldött 36 magyar orth. fiatalembert, akiket mint a vallásos Erec Jiszroél felépítésének pionirjait aposztrófál és akiket a magyar orthodoxiának is kötelessége támogatni. Beszél azután a szentföldi orthodoxia harcáiról az önálló hitközségéért, melyhez most a jeruzsálemi hit-hüek *chaszidim-árnyalata* is csatlakozott, Duschinsky főrabbi égisze alatt. Nyomatékkal hangsúlyozta, hogy a példásan vezetett *Kajle* érdekében kifejtendő Erecz Jiszroél munkának — mint *avajdasz hatomidnak* — egy pillanatig sem szabad szünetelnie. Lendületes beszédét, melyet a hallgatóság szűnni nem akaró tapssal jutalmazott, a köv. részletekkel fejezte be:

HEIDEN JENŐ OPTIKA—FOTÓ

Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

A Schiffschul felügyelete alatt egyet- len köser vegetárius és diétás

konyhá Bécsben:

Vegetarianische Küche, Grete Stern
Wien, II., Herminengasse 10.

— Közeledik a s'mitó-év, mikor a föld számára Palesztinában szombati szünet-évről kell lennie. A mi vallásos munkásaink odakünn nem keresnek kibuvókat és teljesíteni akarják a szent röggel összefüggő törvényeket: egy teljes évig szüneteltetni akarják a mezőgazdasági munkát. Ennek a szolgálatába állította most magát a világhorthodoxia „Keren Hajisüv” akciója és háromszoros célt óhajtott elérni. Először: minél több hitű mezőgazdasági munkást el akar helyezni az iparban és az építkezéseknél. Másodszor: műhelyeket óhajtott szervezni az orthodox településeken és gyarmatokon. Harmadszor: a s'mitó-évre egy jesivát szándékozik megszervezni, hozzáértő munkások részére. Mindezekhez szükség van pénzre és meg vagyok győződve arról, hogy a budapesti „Jisüv” vezetősége karöltve az orth. központi irodával meg fog indítani egy erre vonatkozó eredményes mozgalmat.

— Bölcsseink szerint: „Ha Izrael két Saboszt megtartana, bekövetkezik a megváltás”: ha a diaszpóra zsidósága is előmozdítja, hogy Erecz Jiszroélban megtarthassák a heti szombatot és a szombat-évet, akkor bekövetkeznék a Szentföld megváltása. S akkor beteljesednék a heti haftajró szava is:

הלא כבני כשיים אתם לי... מה הכושי הזה משונה בעורו, כך ישראל משונן במצות מכל אומה ולשון

„Olyanok vagytok ti, Izrael fiai, mint a feketebőrűek”, amit bölcsseink úgy értelmeznek, hogy amint a szerecsen kitűnik az ő bőrével, épúgy kell kitűnni Izraelnek a népek közül a miezvík betartásával! Igenis: הנה עיני ד' כממלכה החטה והשמדתי אותה מעל פני האדמה

„Az Örökkévaló szeméi irányítják a bűnöző állam ellen, el fog pusztítani a föld színéről”, a Tórából elidegenedett szentföldi állameszme ellen, irányítva vannak az Örökkévaló szeméi. De

אדם כי לא השמד אשמד את בית יעקב „Nem fogom elpusztítani Jákób házá”, Jákób háza minden vihar közepette sziklaszilárdan fenn fog maradni, ameddig arra igyekszik, hogy megfeleljen hivatásának: egy az Örökkévalót szolgáló papok birodalmává és szent néppé lenni. (Lelkes éljenzés és taps.)

Klein Márkusz, a jisüv-akció buzgó ügyvezető elnöke beszámolt az egyévi munkásságról, melyből kitűnt, hogy a „Jisüv” szervezet támogatást nyújtott az általa Erecz Jiszroélba kijutott fiatalembereknek, a Duschinsky főrabbi vezetése alatt álló jeruzsálemi jesivának, a szentföldi hitű munkásságnak, valamint mindazon intézményeknek, melyeket a többi országok orthodox közületei is istápolnak. Munkánk alapján is — úgy mond — megérdemljük, hogy a nehéz időkben híveink minél számosabban melénk álljanak.

A nagy tetszéssel fogadott beszámoló után dr. Deutsch Adolf igazgató lendületes szavakban mutattat rá a „Jisüv Erecz Jiszroél”-akció hivatására és szerepére. Nemcsak pénz hiányzik a nagyvonalú munkához, hanem a megfelelő odaadással dolgozó emberek is — jelentette ki a hallgatóság tapsai közben. Ha megvan a lelkesedés, akkor az anyagi segítség sem marad el, amint a Mispótim fejezetében megemlékezett színáhegyi naasse v'nismó-t is nyomon követte a „v'jickhü li t'rümmó”.

Emelkedett hangulatban ért véget a nagygyűlés, melynek lefolyása a legmélyebb nyomokat hagyta a többszáz főnyi hallgatóságban.

A Szentföld körül

Jeruzsálem, április 19. A „Haboker” című héber napilap jelentése szerint, három minisztérium részvételével folynak Londonban a tárgyalások a palesztinai problémák megoldása ügyében. Nemcsak a gyarmatügyi hivatal vezetői, hanem a kül- és hadügyminisztérium képviselői is résztvesznek ezekben a tanácskozásokban, amelyeknek középpontjában a királyi bizottság vizsgálatának eredményei állanak. A lap tudni véli, hogy Lord Peel, a királyi bizottság elnöke, beható tárgyalásokat folytatott Anthony Eden külügyminiszterrel és Lord Halifax külügyi államtitkárral. Horace Rumbold, a királyi bizottság alelnöke ugyanekkor Duff Cooper hadügyminiszterrel és Thomas Inskip miniszterrel tanácskozott a palesztinai kérdésekről.

A „Haboker” értesülése szerint levetették a napirendről Palesztinának két államra — mely közül az egyik zsidó dominium volna — való osztásának tervét;

ezzel szemben a következő három tervetről tárgyalt a királyi bizottság a gyarmatügyi, külügyi és hadügyminisztériumokkal:

1. Palesztinának három kantonra való osztása, egy zsidó, egy arab és egy angol fennhatóság alatt álló semleges kantonra.

2. A zsidó bevándorlás és földvásárlás korlátozása öt évre.

3. Szerződés kötése Palesztina és Transzjordánia kormányai között, mely szerint lehetővé tennék a zsidók számára Transzjordánia bizonyos részeinek kolonizálását, azaz a feltétellel, hogy a zsidók bizonyos mennyiségű tőkét investáljanak Transzjordánia fejlesztésébe.

A karcuság titka

EHRENTÁLNÉ Geczovits Renée
fűzőszalon, Dohány-u. 39
Telefon: 14—02—64.

A lap szerint a királyi bizottság eddig még nem döntött egyik javaslat mellett sem.

A „Zsidó Távirati Iroda” értesülése szerint Sir Arthur Wauchope palesztinai főkörményzó is ellenzi a kantonizálás tervét és helytelenít minden olyan javaslatot, amely Palesztina kettéosztására irányul.

Az „El Livaa”, a főmufti organuma jelenti, hogy Abdullah emir április 29-én indul Londonba, a koronázási ünnepségekre. Az angol fővárosban találkozni fog a legfőbb arab bizottság által, Angliába küldött politikai delegációval. Elutazása előtt, Ghazi iraki királlyal találkozik Abdullah, Rutbe határvárosban, ahol az arab uralkodóknak a palesztinai kérdésekben tanúsítandó magatartásáról fognak tanácskozni.

Egy külföldi lapban a következő vázlatot olvassuk a jeruzsálemi zsidó rendőrök különféle típusairól. Péntek este felé van. Egy zsidó bolt előtt gyülekeznek az emberek. Kiabálás hallatszik. Egyméhány, שכח-ruhába öltözött ember egy üzlet előtt áll és figyelmezteti az üzlettulajdonost, hogy alkonyodik, az üzletet be kell zárni. A lármára megjelenik egy zsidó rendőr, mikor megtudja, miről van szó, nyájasan odaszól az üzlettulajdonoshoz, hogy talán jó volna minél előbb bezárni, hogy elkerüljék a hangoskodást. Az üzlettulajdonos bólint egy kicsit a fejével, nemsokára lehúzzák a redőnyöket és szent a béje.

Jeruzsálem egy másik helyén hasonló jelenet volt. Megjelenik a rendőr, nem kérdez sokat, hanem kezdi szétosztani a tömeget. Odalép a tulajdonoshoz és megmondja neki, hogy nem köteles engedelmessé válni a fanatikusoknak. A bolt előtt gyülekezők kiabálnak, majd odalép egy igen jól öltözött úr, szemmel láthatólag egy amerikai és folyékony angol-szóval elmondja neki: „Soká vártunk arra az időre, amikor majd zsidó rendőrök is lesznek itt, amikor megjelentek legelőször, örömmel köszöntöttük őket, nem is sejtettük volna, hogy ilyen módon fog a vallásához ragaszkodó zsidó réteg csatlakozni a zsidó rendőröknek, akik erélyüket vallásellenes irányban mutatják meg.” A rendőr hallgat, rándít egyet a vállán és tovább megy. Az üzlettulajdonos pedig látván, hogy nem áll rendelkezésre rendőri oltalom, gondolt egyet és lehuzza a redőnyt.

Egy harmadik esetben a rendőr nem volt tekintettel semmire és szétkergette az embereket és az egyik embert, aki ellenállt, fogta és vitte is az örszobába, ahol jegyzőkönyvet vettek fel. Másnap reggel az angol bíró előtt tárgyalás volt, amelynek eredménye, hogy a zsidót felmentették.

A jesivák és talmud-tórák

Irta: Briszk Ferenc főrabbi, Biharnagybajom

E hetekben sok szó csendült el a jesiva-problémáról. A „Zsidó Ujság”-ban is sok szépet és üdvöset olvastunk a zsidóság ezen legfontosabb problémájának megoldásáról. Sajnos a megoldásnál még nem tartunk, engedessék meg tehát nekem is, hogy a „Zsidó Ujság” hasábjain egy pár szót szóljak az orthodoxia ezen életkérdéséhez.

A fősúly azon van, hogy az anyagi részt nehéz előteremteni, mert az már elmult, hogy a jesivákat snorrolásokból tartstuk fenn, felesleges ezt indokolni, ennek áldatlan és káros volta mindenki előtt világos. Az egyedüli mód tehát csak az lehet, hogy minden erőnkkel nagyobb és erősebbé tegyük a „Tomché Jesivósz”-t. Sajnos azonban azt látom, hogy az utóbbi időkben ezen fenkölt nemes intézmény ereje gyengült. Ezt nagyrészt a súlyos gazdasági válság okozta, de — szerény véleményem szerint — ennek más oka is van és pedig: mert a jesiva-támogatókat több oldalról veszik igénybe és így eloszlik az erő. Hogy csak egy dolgot említsek: az ország összes rabbi-jai által aláírt jesiva tkónók egyik pontja, hogy minden lakodalmi meghívóhoz a Tomché Jesivósz sürgőnyegváltási blankettáit kell mellékelni, a gyakorlatban azonban azt látjuk, hogy sok helyen mindenféle más egyetlet kisajátítja ezt saját céljaira, sőt akad jesiva is, amely saját sürgőnyegváltási blankettákat készített és mellékelte a lakodalmi meghívókhöz és gyengíti ezzel a T.J. erejét.

Legyen szabad csekélységemnek az erkölcsi részre is kitérni. Szerintem minden eszközt meg kell ragadnunk, szent Tóránk érdekében. Ilyen eszköznek tartom én a Tóratanulás céltudatos szervezését. E lap hasábjain már 10 évvel ezelőtt az 5687. Niszon 27-i számban síkraszálltam a Tóra-tanulás egységes cél felé való irányítása érdekében. Legyen minden jesivának egy és ugyanazon tananyaga és minden hitközség Sasz-Chevrájában is tanulják szintén ugyanazon „m'szechte”-t. Ha a jesiva-bócher tudni fogja, hogy a zman végével hazajövet, a község minden ben-tajroja, valamint a más jesivákból hazatérő társai megvizsgálhatják tudását, kényszerülve lesz odaadással tanulni és tudjuk: „Mitajch selaj lismah, boh lismah”, hogy ez az ambíció a legideálisabb módon finomodhatik.

Nem mulaszthatom el a Zsidó Ujság nemes táborának b. figyelmét azon körülményre is felhívni, hogy amidőn a jesivaproblémáról szó esik, nem szabad

figyelmen kívül hagynunk azt sem, hogy nálunk az ifjú jesivába való belépésének előfeltétele is sok kívánni valót hagy. Látjuk a gyakorlatban, hogy sajnos olyan bőcherek mennek a jesivába, akiknek még egy pár évig egy jó melamednél kellene tanulni. De hol vannak ám a jó melamedok?! Nagyon ritka egy jó gemóre-tajszefesz melamed, mert sajnos azt nem tekintik díszes állásnak és erre a pályára nem nagy ambícióval készülnek, nem nagy tekintélyre várhat ez a melamed és csupán csak az lép erre a pályára, aki tökrement kereskedő stb. stb. Faluhelyen pedig egyáltalán nincs

gemóre-tajszefesz-melamed. Ezért kerülnek a gyermekek előkészületlenül a jesivákba.

Kötelességünk volna minden erőnkkel mindenekelőtt egy kiváló melamed-kart megszervezni.

A Tomché Jesivósz támogassa ezt tetterősen, hogy a Talmud-Tórából kikerülő gyermekek kellően legyenek előkészítve a jesivára.

Ezek és ezekhez hasonló fontos ügyek tömege volna ezzel kapcsolatosan megoldandó, amelyeket meg is lehet oldani, mert: *laj almon Jiszróél.*

Glosszák a hétről

Egy svájci lapban visszaemlékezést közöl egy keresztény ember a lefolyt jaffai véres napokról és elmondja, hogy a szállodában figyelmeztették, hogy ne járjon az utcán kalap nélkül, mert az arabok mindenkiről, aki kalap nélkül jár az utcán, azt hiszik, hogy zsidó és így ki van téve a megtámadásnak.

Egy amerikai lapban olvassuk, hogy a new-yorki anyakönyvi hivatalok vezetői felszólítást intéztek az amerikai házasságok ifjúságához, arra kérve őket, hogy tartsák tiszteltben az anyakönyvi hivatalt és a házassági aktusnál megfelelő öltözékben jelenjenek meg. Ne méltóztassék azonban azt hinni, hogy a ké-

nyes amerikai anyakönyvvezetők talán kötelezővé akarják tenni a menyasszonynál a díszes délelőtti ruhát, a völgyégnél pedig a szakettet és cilindert. Szó róla! Ők — amint tovább olvassuk — mindössze azért esedeznek, hogy az amerikai ifjak, urfiak és kisasszonyok, a házasságkötés ceremóniáján ne jelenjenek meg tennisz-öltözékben, pláne fürdőruhában, ami a szabad Amerikában igen gyakran előfordul... De előfordul sajnos nálunk is nyáron a nyaralókban és különösen a balatoni fürdőhelyeken. Még hozzá számos „orthodox” hitsorsosunk is kultiválja ezt a divatot, amit immár az amerikai anyakönyvvezetők sem vélnék erkölcsösnek!

Adriatica Tengerhajózási rt. hetenkénti járatai Triestből és Genovából

	Esperia
	Galilea
	Gerusalemme
	Mareo Polo
	Calitea
	luxushajókkal
	Egyiptom, Palesztina, Görög-
	Törökország, Rhodosba.
	Hetenként kétszeri járatok Ragusába és a Dalmát tengerpartra.
	Felvilágosítás és prospektus:
	Budapest, VII. Thököly-út 2.,
	IV. Váci-u. 4.
	Telefon: 13-14-13 és 18-87-29.

Egy londoni leány, ismerősének Szovjetországra egy taliszt küldött, amire egyméhány hét múlva visszakapta a csomagot azzal a megjegyzéssel: „Imaköpeny Szovjetországra a be nem hozható árak jegyzékébe van felvéve”.

Egy erdélyrészi határszéli városból jelentik, hogy ott valaki az elhunyt előtt meghagyta, hogy tetemét elégessék. A család ebben az esetben is alkalmazta — természetesen helytelenül — a vallási szabályt, miszerint: „miezvík Ukájém divré hamész” (teljesíteni kell a halott kívánságát). Az elégetés után azonban igényt tartott a család, hogy a hamvakat a zsidó temetőben eltemessék. S habár a Chevra Kadisa a temetést megtagadta, a család erőszakkal mégis keresztül vitte akaratát. Már most az a kérdés merült fel, hogy ilyen esetben megengedhető-e vallási szempontból a sír fölé maczévót, síremléket állítani? Ezen

kérdéssel korunk nagy rabbijai foglalkoznak — írják nekünk. Most már csak attól tartunk, hogy az erőszakoskodó család, amely a Chevre akarata ellenére temetni tudott, felállítja majd a stremleket is, az esetleges tilalmas döntés esetében is ...

*

Egy falun élő előfizetők azt írja nekünk, hogy ott ahol ő lakik, alig egyméhány zsidó keresi kenyerét, de azért a nyilas propaganda légüres térben is

nagy tevékenységet fejt ki. Az a pár zsidó ház, mindig tele van ragasztva plakátokkal, nyilaskeresztekkel. De nem lehet azt mondani, hogy minden felirat hazugság. Az egyik főnyilas a faluban nem tud helyestrást és így az egyik zsidó kereskedő házára nagy ákom-bákommal felakarta mázolni: „üsd a zsidót”, de ahelyett kirajzolta a szentenciát: „üsd a zsidót”. Erre ment egy intelligensebb keresztény ember és azt mondotta: „Ez azután már igaz, jól el

kellene verni azt, aki ilyen otromba módon zsidó-zsidó.” Mi természetesen az P'tenre bízzuk ezt a verést, mert a mai sorsunkat visszatükrözve látjuk a Tóra szavaiban, amely arról szól, hogy Józsefet gyűlölet veszi körül „...vajiszteműhü .baalé chiezim, ... — gyűlölik és üldözik a nyilaknak emberei, de szilárdul megmarad az ő ijja és megerősödnek kezeinek karjai.” Ezekben a szavakban bent van a mi jelenünk, de reméljük a mi jövőnk is.

Aki a Mindenhatónak ír levelet...

... Reb Smelke házában nem volt ismeretlen: „Goná” öfelsége. Azzal kelt és azzal feküdt. Nem is csoda, olyan nagy családdal unberufen, mint amilyen neki volt. Nyolc gyermeket élelmezni, ruházni nem csekélység. Dehát ő már megszokta azt, zugalódás nélkül cipelte az élet nehézhöz terhet. Igen ám, csak hogy az idő kezeke egy percre sem áll meg. Az rendületlenül halad a maga útján, ami részben jó, mert magával viszi a zordon telet, az ő dermesztő hidegével és hóviharáival, melyek bevihognak a törött és újságpapírral beragasztott ablakokon. Csak hogy a háttérben ott lépked a szabadság magasztos ünnepe, amely az ilatos tavasz rügyfakasztó meleg levegőjében, az ifjú nap aranyos sugaraitól kísérvé közeledik: a Peszach. Hej, de nagy úr a Peszach! Ő előírja, hogy maceszról kell gondoskodni, bort kell venni! De jóakarattal arra is figyelmezteti az embert, hogy nem fog ártani néhány szakajtó tojást beszerezni, sőt egy-két hizott liba is csak emelné az ünnep fényét és hangulatát. Igen, mindezt megparancsolja, illetve tanácsolja, de a hozzávaló költséget nem adja. Honnan teremtse elő a szegény ember a szükséges summákat? Dehát Reb Smelke okos ember, aféle gondolkodó volt. Az agysejtek gyorsabb működésbe jöttek. Hm! ... Ki adta a Peszacht? Ki parancsolta meg, hogy maceszt kell enni, bort inni? Nem a Ribajnaj sel ajlom? Nos, ha Ő megparancsolta, kell hogy a rávaló költséget is megadja. Ő tehát levelet fog írni a Ribajnaj sel ajlomnak, melyben szépen megkéri, hogy legyen szíves a szükséges összeget megküldeni!

Ez az ötlete ott támadt a piacon, mikor reggeltől estig hiába állt a kis kézikocsija mellett és várta, hogy valaki igénybe vegye szolgáltatását. Gyors tempóban igyekezett hazafelé. Az arca csak úgy ragyogott a jó ötlettől. Mikor a felesége az ablakon keresztül meglátta vígan lépkedő urát, boldogan eléje sietett. Bizonyára jó keresete volt ma, azért olyan víg az arca — gondolta magában.

De amikor Reb Smelke, ezirányú kérdésére szomorúan nemmel felelt, majd hogy nem sírva fakadt. Reb Smelke arca azonban ismét felderült és bizalmat gerjesztő mosollyal szólt:

— Rívkele, jön a Peszach s meglátod, olyan fényes ünnepünk lesz, hogy a gazdag Mendlovics is irigykedni fog ránk. Lesz macesz, bor, tojás, hús, meg szép ruha is. Meglátod Rívkelemben!

Olyan lendülettel, olyan meggyőző erővel beszélt a tervéről, hogy Rívkele arca is felragyogott és egy pillanatig sem kételkedett annak sikerében.

Reb Smelke hozzálátott a levélíráshoz. Nehezen ment, mert talán az első levél volt, melyet életében írt. No meg a gyermekek sivalkodása sem volt kedvező hatással az íróra. De amikor Rívkele titokzatos arccal azt súgta a gyermekeknek: „pszt, gyermekek, apuka levelet ír!” olyan szent borzadály futott végig rajtuk, hogy önkéntelenül is elhallgattak. Még a bölesőben fekvő nyolc hónapos kis Joszele is halkabban szopogatta a hüvelyk ujját. — Apuka levelet ír! Vajjon mi az? Kíváncsiam odapilogtak, de világgért sem mertek hangot adni ...

Végre kész volt a levél. A császári és királyi levéltárban talált eredeti után, íme a másolat:

„Te jó P'ten az Égben! Te parancsoltad meg, hogy a Peszach ünnepét meg kell tartani, maczót kell enni és bort kell inni, de egyiket sem adják ingyen, pénzem pedig nincs, azért nagyon szépen kérlek, légy szíves nekem pénzt küldeni, hogy a szükséges dolgokat megvehessem, de szeretnék a Róchele, a Blümele, a Rézele és Jentelenek ruhát és cipőt venni, a Jánkele, Berele, Sájjele meg Joszele-

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

nek is kellene, Rívkele is ráférne egy szép ünnepi ruha, az én sabeszki bekecsesemen is több a lyuk, mint a gomb. Nem fog ártani, ha többet küldesz, Neked nem fog hiányozni, úgy is sok van. Kelt levelem K-ban, 1857. március 17. Tölem a Te szolgádtól: Smelke Notbedürftiger.”

A levél tehát készen volt. De hogyan lehet azt rendeltetési helyére juttatni? És íme, mi történt! Reggel beszólt egy fiú, hogy nem vennék-e galambot? Reb Smelke a homlokára üt. Hopp, megvan! Vett egy galambot, a levelet a lábára kötötte és eleresztette. Több se kellett a szegény galambnak. Eszeveszette repült, mert a hozzácsapódó levél azt az érzést ébresztette benne, hogy üldözik. Addig repült, míg kimerülten a földre esett. Egy jól gondozott, fehér kavicsokkal felöntött úton, egy csodaszép park közepén álló kastély közelében fekk a kimerült galamb. A közeledő léptek zajára fel akart repülni, de már nem volt ereje hozzá. Egy finomvonnású, katonaruhás úr közeledett. Észrevette a vergődő galambot és a lábára kötött levelet. Felvette a galambot és a levelet leoldva a lábáról, hátraszólt az őt követő lakójának, hogy a galambot vigye be, helyezze kalitkába és adjon neki enni, inni. A lakó ezekkel a szavakkal: „Parancsára, Felség!” átvette a galambot és elsietett. A hatalmas császár és király felbontotta a levelet, elolvasta és hangosan felnevetett ...

Pár napra rá, Reb Smelke egy ötpécsettől ellátott levelet kapott, melyben ötszáz forint volt. Kísérő levél is volt benne, melynek tartalma ez volt: „Smelke fiam! Leveledet megkaptam és küldök annyi pénzt, hogy mindenre egy telni. A maradékból rendezd be egy kis üzletet és boldogulni fogsz! ...”

Ugy is történt és Reb Smelke vagyonszeres ember lett. Egész életében szüntelenül gyűszöve, hogy a pénzt a jó P'ten egyenesen az égből küldte neki ... Sőt, kelletténél többet is küldött, hiszen neki amennyi is sok van ...

Héber eredetiből: Hoch Lajos (Eger)

Gábel Sándor: Egy történelmi dokumentum, a nagyváradai zsidóság kettéválásának történetéhez

A magyarországi zsidóság kettéválásának története annyira ismeretes, hogy azt fölösleges bővebben tárgyalni. A kettészakadást előidéző kongresszusi határozatok csak konkretizáltak, vagy mondjuk formába öntötték azokat az elfogadott és a vallásgyakorlatba átvitt elveket és újításokat, amelyek az akkori idők méhében vajudtak. Nem is szólva a pesti izraelita reformegyletről, amely a németországi példákat tartva szemelőtt, a zsidó vallást teljes egészében átformálta. Ez a reformegylet — mint tudjuk — nem volt hosszú életű, de hatásai, vallásromboló tendenciái a későbbi évtizedekre is átnyultak. Tény azonban az, hogy a magyarországi zsidóság de jure való kettéválása csak az 1871-ik évben, az orthodoxok szervezeti szabályainak királyi szentesítése után történt meg és véglegesen szankcionálta azt az állapotot, amelyet a magyar zsidóságban a kongresszus egyoldalú határozatai teremtettek. A nagyváradai zsidóság tényleges és jogilag is elismert kettéválása — ezt kevesen tudják — azonban a kongresszust jóval megelőzően, 1861-ben történt. Az anyahitközség természetesen mindent elkövetett, hogy a szakadárök önállóságát meghiúsítsa. Két esztendőig harcolt a szétválás ellen, végre 1863-ban, az ügy megvizsgálására kiküldött királyi biztos jelentése alapján Magyarország királyi helytartója a szétválást jóváhagyta. Mint rendkívül érdekes történelmi dokumentumot közöljük itt a királyi biztos referátumát, bár az ő személye mindvégig ismeretlen marad, mert az iratnak csak hiteles másolata található meg Simon János megyei kiadó igazolásával, anélkül, hogy a királyi biztos neve azon szerepelne. A királyi biztos jelentése 6854-1862 szám alatt a következőket tartalmazza:

„Magyarország királyi helytartója Ónagyméltóságának múlt évi március

hó 6-án kelt magas rendelete által a helybeli héber hitközség kebelében keletkezett, s az által: hogy ezen község egy része az anyaközségtől vallásos szertartási és önkormányzati tekintetben elszakadt, a „magyar zsidó község” nevezete alatt, az 1861-ik évben szervezett Nagyvárad városi hatóság által helyben hagyott alapszabályok nyomán ugyan ezen hatóságtól nyert engedélyenél fogva, külön községgé alakult, a legmagasabb fokra hágott vizsályoknak és surlódásoknak megvizsgálására s a szükséges intézkedések megtételére királyi biztosi minőségben kiküldetve lévén, minthogy az általam teljesített vizsályat során, s később is múlt évi május 2-án ismételve megkísérlet barátságos kiegyenlítés, de sőt az anya község előljáróságának hozzáam intézett azon kérelme folytán, hogy az anyaközség és a tőle külön vált felekezettől öt-öt tagból álló küldöttséget rendeljek, a felett értekezendőt: mikép lehetne a közöttük fenforgó viszályokat békés úton kiegyenlíteni, múlt évi június 17-én tett azon intézkedésem is, mely szerint az egymás ellenében álló izraelita felekezeteket oda utasítottam, hogy hat-hat küldöttjeik által lépjenek össze és a magok közt tartandó értekezlet folytán igyekezzenek megállapítani azon egyezségi pontokat, melyeknél fogva a viszálykodások megszüntetése lehetővé tehető, dacára az e részben múlt évi június 25-én és július 2-án egymás közt ismételve tartott tanácskozási jegyzőkönyveknek semmi eredményre nem vezetett azért, mert az értekezlet alkalmával történt s mind a két felekezettől küldöttek által elfogadott megállapodásban az orth. felekezetek egyeteme bele nem nyugodott.”

Hogy ebben a megállapodásban mi foglaltatott, arról adataink nincsenek, a jelentésben a megállapodásról közölve semmi sincs. Bátran állíthatjuk azonban, hogy lényeges mérvű vallásújításokról lehetett szó, így valószínűleg a magyar prédikációs nyelv bevezetése a templomban, modern rabbi alkalmazása és ehhez hasonló természetű újítások lehettek azok, amiket az orthodoxok — akkor még új fogalom — el nem fogadtak.

Emélfogva — mondja a királyi biztos felterjesztése — nehogy a fenforgó viszályok tovább is tenyészzenek, s újabb meg újabb surlódásokat idézzenek elő, addig is, míg ezen viszályok a nagyméltósági m. kir. helytartótanács mint illetékes igazgató királyi kormányzók által kibocsátandó kegyes rendelet, nyomán véglegesen megszüntetetté fognak a tisztelt kormányzókhoz e tárgyban tett alázatos felterjesztésem alapján követ-

kező intézkedések tételét találtam szükségesnek. Miután a nagyváradai héber hitközség közt támadt szakadásnak egyik főindító oka a fő Rabbival elégedetlenség és azon körülmény: hogy az elavult Zsidó szertartás szerint gyakorolt isteni tisztelet rendeltetésének meg nem felelt, a szívet és lelket ki nem elégítette s meg nem nyugtatta, ezélja pedig az volt: hogy az anyaközségtől elszakadó felekezet a kor igényeinek és a magyar nemzetiség érdekeinek megfelelőleg — a vallás szabályainak épségben tartása mellett — isteni tiszteletét saját lelki ismerete szabadsága szerint szervezze, s a magyar nyelvek valmint az isteni tisztelet gyakorlásában, úgy az iskola és általában a községi ügyekben hivatalos nyelvként leendő behozatala által, a magyar nemzethez, melynek kebelében él, simuljon, az említett indoknak és célnak tekintetbe vétele mellett tehát mint hogy az elválni kívánó felekezet nem korlátozható abban: hogy az isteni tisztelet, a vallás szabályainak épségben tartása mellett saját meggyőződése és lelki ismeretének szabadsága szerint gyakorolhassa, tekintettel azon figyelmet érdemlő körülményre: hogy az 1840 évi 29. t. cz. által a zsidóknak adott jogosítványok folytán, ők, kik addig többnyire csak az elővárosban laktak, a belvárosba igen nagy számmal beköltöztek, s ez által minthogy a belvárosban lévő ima ház, a belvárostól messze esik, és e miatt az isteni tisztelet gyakorlása különösen alkalmatlan időben a belváros lakóira nézve lehetlenítették, egy imaháznak a belvárosban felállítását szükségessé vált: az anya községtől elszakadt izraelitáknak az általuk 1861-ik évben szervezett, az 1862-ik évi Február 22-én bezárt, s általam ugyancsak múlt évi April 13-án kinyitott imaháznak további fennállása meg engedtetik ...”

BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR
IV. 30-tól V. 10-ig.
A gyári és kézműipari termelés hiánytalan bemutatója. 30 külön csoport. — 5 külföldi állam.
50%-os utazási kedvezmény
Vízummentes határátlépés.
Vásárigazolvány és felvilágosítás kapható Budapestben a vásárirórában, V. Alkotmány-u. 8. és a vásár összes tb. képviselőitől és a menetjegyirodáknak.

ארטה' נשר
Karmel Pensió Friedmann Józsefné
Budapest, Andrássy-út 43.
Telefon: 1-289-67.
Elsőrendű villamos és autóbusszösszeköttetés a város minden irányában.
Modern kényelemmel berendezett folyóvizes szobák, elsőrangú — kivanatra diétás — konyha.
Referencia:
Bpesti orth. rabbiság

Tehát, amint az eddigiekből látjuk, az egyik ütköző pont a főrabbi személye volt, aki a reformoknak ellenszegült és a zsidó szertartást nem tartotta „elavult”-nak. Hogy a régi, több évezredes zsidó ritus miben volt hiányos és miért nem elégítette ki a szívet-lelket, arra a királyi biztos irata csak általánosságban tér ki, megállapításait, melyeket nyilvánvalólag az elégedetlen zsidók adnak szája, semmivel sem indokolja.

„Míthogy a vizsgálódás eredete az elszakadt felekezetnek éppen a Fő Rabbival való elégedetlenségében rejlik, és ennélfogva ő ezen felekezetnek lelki atya nem lehet a nélkül: hogy a zsurlódásoknak újabb táplálék ne adassék, ugyan azért az elvált izraelita felekezetnek megengedtetik: miszerint külön rabbit tartasson. Míthogy továbbá az izraelita szertartás szerint hus-vágónak (Schächter) is lenni kell, s ez csak a Rabbi által arra jogosított egyén lehet, nehogy az által, ha ilyen egyedül az anya községnél léteznék, vagy ha az erre jogosítvány megadása a Fő-Rabbit illetné, újabb vizsgálódások merüljenek fel, itten az is kimondatik, hogy az elvált felekezet külön hásvágót tarthasson. A vallás gyakorlására, iteni tiszteletről, és az iskolák fenntartására megkívántató költségeket mind a két párt felekezet külön-külön saját maga részéről fedezendő, az ezen költségek és kiadások kezelését pedig, mindegyik felekezet által választandó külön választmány minden egymásrai befolyásnak kölcsönös kizárásával teljesítendő.”

„Habár azonban a nagyváradi héber hitközségnek a fentebbi pontokban foglalt módosítások szerinti elválása meg-

gedtetik is, mindaz által nem lehet megengedni, hogy az érintett község közigazgatási és közgazgatási tekintetben a magas kormány céljainak, de magának az önkormányzatnak veszélyeztetése nélkül, két külön álló testületet képezzen, ennélfogva kimondatik, hogy a most érintett tekintetben az iteni héber hitközség egysége fenntartatik. Ezen egység pedig kövekezőkép létszen érvényesítendő: Az egész községet a hatóságok, s harmadik személyek irányában egy az egész község által választandó előljáró képviselő, ennek azonban joga nem létszen, sem a két külön felekezetnek vallási és iskolai dolgaiba, sem az e tekintetbeni pénzkézeltésibe befolyást gyakorolni, általában pedig tartozik magát mindenmü beavatkozástól távol tartani...”

A királyi biztos utóbbi intézkedése rendkívül figyelemreméltó. Ugyanakkor, amikor a két község teljes különállását elismeri, úgy a rituálét, mint az anyagiakat illetően. önállóságot biztosított a két községnek, kifelé a hatóságokkal szemben súlyt helyez az egységre és azt mindvégig kihangsúlyozza, mert szerinte úgy a hatóságnak, mint a két községnek egyaránt ez a forma jobban felel meg. Lehetséges, hogy a magyarországi neológia harca az úgynevezett közös platformért ezt a példát tartotta szem előtt.

„A község egysége kimondatván, ebből önként következik: hogy ugyanazon község kebelében csak egy anya könyv vezethetetik. Míthogy pedig, ezen közigazgatási szempontból különös figyelmet érdemlő anyakönyvnek vezetése annak figyelembevételével mellett: hogy a felekezetek szétválása után a két párt

felekezetnek egymástól eltérő vallási nézeteinél fogva egyik vagy másik Rabbinak hatalmát s befolyását az egész községre nézve további viszályok és zavarok előidézése nélkül fenntartani lehetséges nem volna, meg nyugvással egyik Rabbira sem bízható: ehez képest az érintett anya könyv, egy e célra közösen felállítandó egyén által létszen vezetendő, ki tartozni fog a lefolyt két év alatt elküldött két anya könyvet egyesíteni, és a metalán e tekintetben felmerült hiányokat pótolni...”

Ezen intézkedés is azt bizonyítja, hogy mindkét község teljes önállósággal hagyott meg. Az anyakönyv nemcsak az abszolutizmus idején, hanem még néhány évtizeden át képezte a hitközség kritériumát. Bár ma az 1895. óta bevezetett állami anyakönyvvezetés illuzóriussá tette a felekezeti anyakönyv fontosságát, különösen a hitközségeknek az államhoz való viszonya szempontjából, annakidején ezen rendelkezésnek határozottan nagy hordereje volt.

„A fentebbi pontokban lefektetett elvek mellett azon alapszabályok, melyek az Anyaközségnél és a töle elvált felekezetenél létszenek, többé fen nem állhatván, szükséges: miszerint a kimondott elvek alapján az egész község számára mind a két felekezet befolyásával alapszabályok dolgoztassanak ki. Ehez képest ezen alapszabályok kidolgozása és megerősítés végett a Nmtgu m. kir. Helytartótanáchozi felterjesztés végett ide leendő bemutatása a nagyváradi héber hitközségnek meghagyatik utasításul adatván: hogy a szerkesztő alapszabályokból minden a vallás és iteni tisztelet gyakorlására vonatkozó intézkedések s határozatok, kihagyandók lesznek. Azonban szabadságában álland mind a két felekezetnek, a vallás és isteni tisztelet gyakorlására vonatkozólag saját körében külön szabályokat megállapítani. Nvárad 1863 évi jan. 15.”

Ha a királyi biztos ezen beadványát kellő figyelemmel átolvassuk és az abban foglalt konkluziókat mérlegeljük, elfogulatlanul megállapíthatjuk, hogy abban az időben, amidőn az országban az alkotmányosság szünetelt és abszolutizmus uralkodik, továbbá, amikor az emberek igazi liberalizmusról még csak álmodni sem mertek, egy tisztult, neme- sebb és magasabbrendű emberi felfogás és megértő szellem vonul végig ezen írásműn. Ha vannak is abban érthetetlen dolgok, ha találtatnak is intézkedések, amelyek nyolc évtized előtt élt elődeinknek fájtak, mégis azt kell megállapítanunk, hogy a királyi biztos beadványának alap gondolata és vezérfonala a lelkiismereti szabadság tiszteletben tartása volt. Nagy dolog ez nekünk zsidóknak ma is, hát még nyolc évtizeddel ezelőtt...

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán.

18

— Lovag úr talán Reuchlin tanítványa?
— Nem egyénileg, hanem csak úgy, mint ahogy a mai kor mindegyik embere tanulhat ettől a bölcstől... — De tényleg kölcsönt akar nekem adni? No lám, életemnek oly hosszas borúja után napsugárfény jelenik meg láthatáron, egy zsidóember alakja...
— Uram, Ön olyan költőiesen beszél!
— Ugy is van. Épp most költöttem egy hosszabb üdvözlő költeményt és beküldtem a mainzi választófejedele- nek. Azt hiszem, hogyha megkapja és elfogadja, akkor vége van a szegénységemnek.

— Ha így van replikázott R. Joselmann —, akkor gondoskodom kellő ruházataról és az egyéb kellékekről, melyek szükségesek, hogy méltóan megjelenjek a fejedelem előtt. A pénz kamat nélkül adom és azt sem bánom, ha nem fizeti meg abban az esetben, ha nem lesz módjában.

— Ezt akarja megtenni? Milyen ellenértéket kíván érte? Talán azt kívánja, hogy zsidóvá legyek? Hogy a lelket az ördögnek adjam el? Mert akkor nem kell a pénze! Rabbi Joselmann mosolygott:

— Ugyan, csak nem gondolja, — mondta — hogy ilyen kívánságaim vannak. Ellenértékül mindössze azt kívánom, hogy megengedje, hogy az utat a társaságában megtegyem és mainzi barátjai által lehetővé tegye a választófejedelem elé jutásomat.

Az első nagyon kellemes lesz nekem, a másik ügyben fáradozni fogok.

— En tudom, hogy az eredményt biztosítani nem lehet, de bízom lovagi becsületszavában, hogy mindent meg fog tenni az ügyben.

— Rendben, itt a kezem!

Miután a kézfogás által elintézték a dolgot, így szólt a házigazdához:

— Reb Alexander, a lovag urnak adjanak egy szobát, hogy rendbe hozza magát, azután küldjön cipészért, szabóért, fehéreműkészítőért, hogy a szükséges ruhákat elkészítsék és a többire vonatkozólag: a paripára és a fegyverek ügyében is rendelkezni fogok.

— I'ten áldja meg Kegyelmedet. Hogy híjják Uram?

— Az én nevem Joselin és az elzaszi Rossheimból való vagyok.

— En pedig Ulrich von Hutten vagyok.

Következő nap együtt találjuk úton R. Joselmann és Ulrichot. Ki ne ismerné most ezt a nevet: Ulrich von Hutten, de akkor Joselmann nem tudta, hogy együtt utazik az- zal a férfival, akinek legnagyobb része van, a dominiká- nusoknak a Talmudot nevétségessé tenni akaró „Sötét em- berek levelei” című művében.

R. Joselmann elhatározta, hogy végére próbál járni, fiatal utitársa szavai valóságának.

— Lovag úr, — szólt hozzá, — tegnap azt mondta, hogy Kegyelmed egy dicsőítő költeményt, egy panegyri- cüst...

— Bocsánat, a helyes kifejezés: panegyricum.

— Jól van kérem, de most talán egy néhány strófát el- mondhatna nekem.

— Ért talán latinul?

— Csak egy keveset.

— No, akkor majd németre lefordítom azt a részt, amely a német hazára vonatkozik.

A lovag erre előadta a német föld dicséretéről szóló részletet. Amikor elhallgatott, megszólalt R. Joselmann:

— Hát Kegyelmed igazán nagy költő és hogyan sze- reti a mi szép hazánkat?

— A „mi hazánkat,” mondja Kegyelmed?
— Igenis a mi hazánk, hisz mi évszázadok óta lakunk itt. A mi templomainkban az ország nyelvén tanítják az erkölcsöt, a tisztességet és mi szeretjük ezt az országot, amelynek lakossága ugyan sokszor üldöz bennünket, mégis megengedi, hogy kenyerünket megkeressük és vallásunk szerint élhessünk.

— Tulajdonképpen mit akar a választófejedelemtől?
— A választófejedelem a szomszédos fejedelmek, gró- fok és városok előjáróságával együtt elhatározta a zsidók kiűzetését.

— Miért nem fordul tehát tehát mindjárt a császár- hoz, aki kinevezte Kegyelmedet a zsidók főparancsnokává?

— És ha a császár megparancsol valamit, de a feje- delmek nem engedelmeskednek? Akkor talán háborút fog viselni a mi kedvünkért?

— Hát Kegyelmed igazán nagyon okos ember. A császár szavára csak akkor hallgatnak, ha kellő nyomaték- kal kíséri a szavait. Hát tudja meg, hogy én is egy szent ügyben fáradozom. Hallotta már az én nagybátyám Hans von Hutten történetét? Nem. Nos, a württemberg herceg elcsábította a feleségét és Hanst megölette. De én meg- küldtem, hogy nem nyugszom addig, amíg ez az erkölcs- ten és gyilkos zsarnok uralkodik.

R. Joselmann nem felelt semmit, nem tartotta magát illetékesnek, hogy egy német fejedelem viselt dolgairól vé- leményt mondjon. Hallgatagul mentek tovább az úton. Egynéhány napi viszontagság után elértek Mainzba és kihallgatásra jelentkeztek a választófejedelemhez.

Az előszobában R. Joselmann a legnagyobb megdöb- bésére ott találta Pfefferkorn, aki hozzálépett:

— Jó lesz, hogyha innen elsietsz, — mondta neki — mert a legkegyelmesebb választófejedelem éppen az én írá- somat olvassa és képzelheted, hogy nem fog titeket jól fo- gadni.

R. Joselmann nem szólt semmit.

— Ki az az ellenszenves ember? — kérdezte Ulrich.

— Pfefferkorn. Hallotta a nevét?

— Ez a féreg? Ha nem volna új a kardom és nem saj- nálám bemocskolni, akkor majd...

— I'tenért, szólt R. Joselmann, hisz a fejedelem elő- szobájában vagyunk!

— Hát tudja meg, kiabálta Pfefferkorn, mindjárt be fogom jelenteni a választófejedelemnek, hogy megszegte az országos békét és megfenyegetett engem. Egész bizto- san leütik a fejét.

Közben a választófejedelem elolvasta Pfefferkorn gya- lázkodó írását, a „Brandspiegel”, amelyben utcai hangon megtámadta az általánosan tisztelt Reuchlint és azt mon- dotta, hogy a zsidók megvesztegették és azért azt ajánlja, hogy a zsidóktól vegyék el összes vagyonukat, gyerme- keiket kolostorban neveljék s őket pedig a legalacsonyabb munkára fogják. Amidőn a választófejedelem a szennyirat végére ért, hívta a kamarását, előtte szétépte az iratot, bedobta a tűzbe és utasítást adott neki, aminek a követke- zőképpen tett eleget: Odalépett Pfefferkornhoz s azt mon- dotta neki:

— A legkegyelmesebb urunk megparancsolja, hogy rö- g- tön hagyja el az országot, különben a szennyes íróval az történik, ami a szennyirattal: el lesz égetve.

Pfefferkorn meg volt döbbenve, úgy állott ott, mintha elvesztette volna beszélő képességét. A lovag pedig nevetett és azt mondotta:

— No, most ez igazán egy Brandspiegel, egy leégés- nek a tükre, mert valóban jól leégett az ipse.

Pfefferkorn dühösen nézett a lovagra s R. Joselmann- ra és köszönés nélkül elrohant. (Folyt. köv.)

Ujdonság! SEVILLA BOROTVALÓPOR

Tökéletes készítmény! Feltűnő olcsó árban!

BARBIEN VEGYIPAR, Budapest, VI., Király-u. 30.

Telefon: 119-564.

Eredeti angol szövet-
különlegességek

Kazár Nándor

posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 14. — Szombaton zárva

PARÓKA

különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolalások, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER

BUDAPEST, VII. CSÁNYI UCCA 12

(Király ucca sarok)

Telefon: 1-310-79

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Achre-K'dajsim, Ijor 13, III. Perek.

Haftajro: Halaj chivné chüsjjim

Gyertyagyújtás (Bpest) : 6.30

שנה kimenetele „ : 7.30

Csütörtök: LAG BOAJMER. —

יום וזן קריאת שמי (Bpest) : 7.10.

— **Érdekes statisztikai adatok a Szentföldről.** Jeruzsálemből táviratozzák: „A statisztikai hivatal jelentése szerint 1936 végén a palesztinai zsidóság száma: 384.085. (Ez az egy évvel előtti helyzethez képest cca 29.000 szaporulatnak felel meg.) A jelentés beszámol még arról, hogy 1936. utolsó negyedében Palesztinában 3230 zsidó született és 843 halt meg, a természetes szaporulat tehát igen örvedetes arányt mutat fel. Feltűnően kedvezőtlen azonban az esketések és válások aránya ebben az évnegyedben, melyben 993 zsidó házasságkötéssel szemben 699 válás fordult elő”.

— **A lubavitschi jesivavezetőt inzulálták.** Varsóból táviratozzák: Az ismert Gur Arje Salman rabbit, a lubavitschi jesiva vezetőjét Otwock-ban antisemita huligánok megtámadták.

— **Haláleset.** Felsővisoról jelentik: Az egész erdélyrészi orthodoxia nagy veszteségét jelenti Léb Wolff hitk. elnökünknek 73 éves korában bekövetkezett halála. Az elhunyt tudvaleg országos relációban is jelentékeny szerepet vitt orth. közügyekben.

— **Kitüntetés.** Dr. Fürst Aladár tanárt, lapunk jeles munkatársát, abból az alkalomból, hogy most tölti be 35 éves tanári működését, igazgatói címmel tüntették ki.

— **A holland trónörököső fiatal férjével együtt mindenfelé utazik.** A hollandi sajtó egy része ezért élesen támadja. Azt hangoztatja, hogy egy oly keresztény ország, mint amilyen Hollandia, jövődöbéli uralkodójának tudnia kell, hogy vasárnapon templomban kell lenni, nem pedig kéjutazásokat tenni, a vasárnap a testi és lelki pihenésnek a napja, nem pedig a gépkocsin való rohanásnak. A hollandi lapoknak eme megjegyzését ki kellene plakátirozni sok neológ templomban, különösen Maszir előtt, amikor a bejáratnál néha egész kocsisor áll.

— **Duschinsky jeruzsálemi főrabbi és a portsmouthi püspök.** Jeruzsálemi távirat szerint a jelenleg Palesztinában tartózkodó angol püspök hosszas tanácskozott Duschinsky főrabbiával és Blau Móse rabbiával az aktuális palesztinai kérdésekről. A püspök kijelentette, hogy a kantonizálási terv nem alkalmas a Palesztina-probléma megoldására.

— **A nagykanizsai nyilasgyűlést nem engedélyezte a rendőrség.** A nyilaskezesek Nagykanizsán nyilvános népgyűlést tartására kértek engedélyt és szónokul gróf Festetics Sándort és Dücső Jánosnétt jelentették be. A rendőrhatalom nem engedélyezte a gyűlés megtartását, amit a város közönsége megnyugvással vett tudomásul.

— **Haláleset.** Miskolcraól jelentik: F. hó 11-én kisérték utolsó útjára Perlstein Ábrahámot z. c. l. aki évtizedeken át teljesített több hitközségben a legnagyobb odaadással, metszői és rabbihelyettesi funkciót. Temetésén résztvett a miskolci és a szomszédos hegyesabai hitközség szine-java. Rajs-chajdes lévén, csupán fia Perlstein József bucsuztatta szívbe-markolóan. — הנציב

— **A Budapesti Nemzetközi Vásár utazási kedvezményei** már az egész vonalon életbelépnék április 24-én. A vásárigazolvány alapján május 10-ig féláron utazhatnak a közönség a magyar vasutakon és a dunai hajókon Budapestre. Az autóbusszjáratokon a kedvezmény 20—50%. Ugyancsak érvényben vannak már a 27 külföldi állam vasuti, hajózási és légitforgalmi vonalain a vásárigazolványtulajdonosoknak engedélyezett 25—50%-os utazási kedvezmények. A visszautazásnál a magyar vonalakra váltott félárú jegy belföldiek részére május 18-ig, külföldiek részére május 20-ig marad érvényben.

— **A bpesti orth. leányegyletben,** Dob utca 35. f. hó 24-én szombaton d. u. 1/2 kor Steinberg Judit (Frankfurt) és Schönfeld Ibolya tartanak előadást.

Mátrafüreden

a közismert orth. kóser KLEIN PENZIO ÉS GYERMEKÜDÜLŐ, magas fekvésű villában, folyóvizű szobákkal, május 1-én megnyílik. שביעות -ra napi 6 P-ért már most előjegyezhető. Propestust küld: KLEIN-PENZIO, GYÖNGYÖS.

Megemlékezés

5697. Ijor 7. Ma telt le a „slajsim” a megdicsőült Schreiber Dávid z. c. l. oly korai elhunytá. A gyásznak és döbbenetnek első pillanataiban, amelyet egy nagy ember halála kivált, nem lehet azonnal felmérni az ürt és veszteséget, amely ezáltal a közösséget érte. Nem lehet tudni, hogy a vágató események milyen problémát és feladatot dobhatnak fel az élet felszínére. Nem lehet még tudni, hogy a közélet problémáinak melyik síkján fog hiányozni a nagy és kivételes képességekkel megáldott férfiú bölcs irányítóképesége, tudása, tehetősége és rátermettsége...

Reb Dóvid Schreiber az a típus volt, akit a zsidó zsargon „kol baj” jelzővel szokott megjelölni: nagy goajn, charif, a szónoki dobogó ünnepektől mestere, imponáló exteriőrjével. Eme nagy szellemi kvalitások mellett anyagi javaknak sem érezte hiányát.

Lehet-e csodálkozni, ha ilyenkor magunkra döbbenünk és kérdezzük: Hol van a magyar orthodox zsidóságban a párja, vagy akár megközelítője a „Dóvidschreiber”-embertípusnak?

... Caddik- és modern gondolkodású ember volt egy személyben. Ezt a két látványos szélsőséget csodálatos összhangba hozta: modern gondolkodása soha nem ment intranzigens vallásossága rovására.

Egyízben sógoránál Freudiger Ábrahámnál figyeltem imádkozás közben a Megboldogultat. Rózsás mintájú selyem köpenyben, „gartl”-lal imádkozott. Area valóságban lángolt a tiszta áhitattól. Később az Andrassy-úton sétáltunk. Uteai öltözékében, előkelő, ápolott, finom külsejével, univerzális tudásával, általános műveltségével már a modern férfi követelményeinek is megfelelt.

A „jófőh szalmüd tajró im derech erecz” megállapítását nála ideálisabban senki sem személyesítette meg.

„G'dajlim cadikim b'miszószom, jajszer mib'chajehem — nagyobbak az Igazak halálukban, mint életükben.” Ez a hatalmas élet is most még nagyobb lesz és óriásivá nő a halálban. Talapzatot kap és felmagaslik mint egy szobor. Szimbólikus szobrává az örök zsidó ideálnak! Kornitzer Béla.

— **Javult a munkási főrabbi állapota.** Legujabb jelentések szerint Spira főrabbi állapota lényegesen javult, úgyhogy már nincs ok aggodalomra.

— **Az arab terror Palesztinában,** mint Jeruzsálemből táviratozzák, sajnos tovább tart. E héten egy arab munkás megtámadta Jeruzsálemben Stern Móse zsidó munkást. A rendőrség azonnal előállította a támadót és 7 napi fogházra ítélte. A Jeruzsálem melletti „Tel Arse” településre arab terroristák több lövést adtak le, amire a rendőrség a helyszínrre érkezett, a támadóknak hült helyük lett. Ramalla mellett három arab megtámadott egy angol katonát, akit előbb jelentékenyen megsebesítettek, azután kiraboltak. Az egész országban házkutatásokat folytatnak le olyan araboknál, akiket a terrorakciókban való részvételben gyanúsítanak.

— **Hébernyelvű váltók Csehszlovákiában(?)** Prágai jelentés szerint a váltótörvény ottani módosításával kapcsolatban Goldstein képviselő intervenciójára a miniszter hozzájárult volna, hogy a módosítandó törvény értelmében a váltók érvényesek lesznek, ha azokat héberül töltik ki.

— **Tavaszi felöltők, öltönyök, késszen és méret után, legolcsóbb árban, saattéz-mentesen: Deusch Mór és Fiaínál, Károly-körút 28.**

— **Sirköavátás.** Vasárnap, április 25-én d.e. 11 órakor avatják a „Zsidó Szemle” két év előtt oly korán elhunyt nagytehetségű főszerkesztőjének Schönfeld József dr.-nak síremlékét a rákoskeresztúri temetőben.

— **„Kasriusz laboratórium” New Yorkban.** New-yorki távirat szerint az ottani „Joung Israel” egyesület létesített egy ilyen laboratóriumot, melyben az összes vegyi úton előállított élelmiszerek a rituális megbízhatóságukra vonatkozóan megvizsgáltatnak. Az analízis dr. F. Krassner kémiai tanár, az amerikai tengerészet vezető vegyészete személyes felügyelete mellett eszközöltetnek.

Krausz Józsefné szül. Hirsch Teréz úgy a maga, mint gyermekei, menyevői, unokái, testvérei és az egész rokonság nevében fájdalomtól összetört szívvel jelenti hogy forrón szeretett férje, a legjobb apa, nagypapa, testvér és rokon

Krausz József

életének 77-ik, boldog házasságának 50-ik évében, f. hó 12-én reggel 2 órakor csendben, ahogy élt, panasz nélkül elhunyt.

A drága halott földi maradványait e hó 13-án, kedden délután fél 3 órakor helyeztük örök nyugalomra a Rákóczi Ferenc-u. 2. sz. gyászszobából.

Sárvár, 1937 április 14.

— **Jesivaépület felavatás lesz vasárnap, f. hó 25-én Kolozsvárt.** A jesivaépületben a beszhamidros mellett van menza és internátus, ahol negyven ifjunak megadatik a lehetőség, hogy anyagi gondoktól mentesen szívja magába a Tóra, a Talmud örökértékű igazságait. A „Chaszam Szajfer”-ról elnevezett új jesivaépület, Glasner Akiba főrabbi két-éves lankadatlan munkája eredménye.

— **A kassai főrabbi Budapestre.** Brach Saul főrabbi Budapestre érkezett és — mint az utóbbi években már többször — az orth. hitközség Városmajor-kórházában kezelteti magát.

— **Haláleset.** A „Sárvári Első Vajkiviteli Vállalat” és a „Sárvári Új Téglygyár” senior főnöke, Krausz József elhunyt, 77 éves korában. Bár nem tartozott az orth. hitközséghez, mégis bőkezűen támogatta az orth. intézményeket, pártolta a szombattartó alkalmazottakat. Jótékony célokra általában sokat áldozott. *Béke poraira!*

— **„Gemilusz-chaszódim”-egylet Sátorajhelyen.** Ez a kölcsönfolyósító egyesület már régebben létesített, de a háborúban, valamint később a koronaromlás idején kénytelen volt működését beszüntetni. Eisenberger Mór iniciatívájára — mint Ujhelyből jelentik — most akció indult az egyesület újabb életre keltésére és Landau Salamon, Jakobovits Májor, Salz Chezkel, Fried Zoltán közreműködésével az egyesület rövidesen megalakul. Már eddig kb. 700 részjegy jegyztetett. A tagsági díj havi 20 fillér.

Az egyesület elgondolása az, hogy annyi tagot toboroznak, hogy az évi tagdíj 1500—2000 P-t kitegyen, mikor azután erre a fedezetre bankhitel útján évi 6—8000 P hitelkeret áll majd az egyesület rendelkezésére, mely keretben az egyesület jótállására az általa felülbírált kölcsönök a megszorult kereskedőknek és iparosoknak folyósíthatnak.

Pollák Sarolta
kozmetikus
Andrássy ut 32

az ország legismertebb és legmodernebb kozmetikai intézete. Szépségápolás, villamos szőrtelenítés, szemölcsirtás, kvarc „Miracle” hajeltávolítószer. Tanítványképzés.

NEUVIRTH TESTVÉREK ORÁS ÉS ÉKSZERÉSZEK

Budapest, Király utca 28. Telefon 12-01-46

Brillians, ékszerek, ezüst disztárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek. — Saját műhely. — Brillians, arany és ezüst beváltás.

Szombat- és ünnepnap zárva.

Orth. kóser sajt, vaj, idei juhturó

Özv. PAPPER DEZSŐ-né

Bpest, VII., Dob-u. 19. Tel.: 1-345-30.

Nagyban Kicsinyben

Divatos, izléses **paróka**k hullámos hajból

PIECHNIK és MECHTL-nél

Hajműterem, IV., Váci-utca 16.

Mérsékelt árak!

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Reich Rózi Gyüre, Guttman Sámuel
Nyírbátor jegyesek.Margittai Malvin Derecske, Alveisz
József Bonyhád jegyesek.Frankl Mancikát Jánosháza, eljegyez-
te Fleischmann Ernő Marcaltó.Silberstein Ilonka a váci főrabbi leánya
és Freund Mór gyergyószentmiklósi fő-
rabbi, a szászrégeni főrabbi fia jegyesek.Friedmann Dávid Csornán mult szom-
baton ünnepelte Salamon fia barmiczevó-
ját. Az ifjú szép charifűsz-magidűsz
drósót tartott.

— Németországban betiltották a hé-
ber nyelv tanítását. Berlinből jelentik:
A náci újabb megtorlással sujtották a
németországi zsidókat a külföldi náciel-
lenes propagandáért. A zsidó kultur- és
sportrendezvények betiltása után a Har-
madik Birodalom hatóságai most a hé-
ber nyelv tanítását tiltották be. Azokról
a tanfolyamokról van szó elsősorban,
amelyeket a különböző zsidó szervezetek
a Palesztinába kivándorolni akaró zsi-
dók számára tartanak fenn. Ezt az in-
tézkedést is azzal indokolják, hogy a né-
metországi zsidók felelősek azon táma-
dásokért, amelyek Amerikában és más
országokban érték az utóbbi időben a
nemzeti szocialista rezsimet.

— Beküldött hírek. A bonyhádi
Talmudtóra választásai: Ausch Izsák,
Galandaer Ábrahám örökös díszelnökök,
Braun Emil, Kritzer Dávid, Márkus
József, Schick Sándor, id. Schwarcz
Károly előljárók. — A győri Talmud-
tóra új tisztikara: Gestetner Benő el-
nök, Gestetner Lajos alelnök, Löwinger
Gyula pénztáros, Hobser Jakab ellenőr,
Fischer Armin titkár.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása:
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Állás-
keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb
hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélbé-
lyegeken is. Jelígy hirdetések feladói-
nak címeit titokként kezeljük, a jelígy
levelek továbbításához 20 fillér bélyeg
mellékelendő.

PÉKSÉG fűszerüzlettel, egyedülálló,
dunántuli orth. nagyközségben, halál-
eset miatt azonnalra bérbeadó. Esetleg
kölcson is. „Régi üzlet” jelige. (20 f.b.)

KERESEK megbízható fiatal vallásos
jól főző mindenek szakácsnét május
1-re. Király-utca 51. I. 9.

SADCHEN jobb körökben biztos ered-
ménnyel közvetít házasságot. Schmal-
hausen Márton, Mátészalka. (Ápr. 26
— máj. 18-ig: Bpest, Rombach-u. 16.)

MISKOLCON: Rückmann Izidor ujon-
nan átalakított orth. kóser éttermében
étkezz. Állandóan friss hideg- és
meleg ételek. Kétféle olesó házikoszt.
Átutazóknak olcsó lakást szerez.
Széchenyi-u. 88. (A királyhídi villa-
mos megállónál.)

KERESEK azonnali belépésre oly szom-
battartó nőtlen péket, aki a koplós
kenyérsütésben jártas. Schwarcz Izsó,
Szarvas.

19 ÉVES jól munkabíró volt bócher, ke-
res tanuló állást a pék-, vagy borszak-
mában; amellyel gyermekek tanítását
is elvállalná. „Vidéki” jelige. (20 f. b.)

ÁLLÁSTALAN okleveles tanítók, tani-
tónők és tanárok szerény díjazásért,
esetleg természetbeni ellátásért vál-
lalják elemi és középiskolások korre-
petálását, valamint egyes tárgyak ta-
nítását. Cím: Orsz. Izr. Tanítóegye-
sület titkársága, VII., Wesselényi-ut-
ca 44. (Telefon: 1-440-85.)

KÉT SZEMÉLYES háztartás vezetésé-
re megbízható orthodox nőt keresek.
Borpince, József-utca 2.

MEGBIZHATÓ, középkorú házvezetőnő,
magányos úrhoz vagy hölgyhöz ajánl-
kozik. T. J., Kisdíófa-utca 6. I. 9.

TAPOLCA-gyógyfürdőn megnyílik má-
jus 1-én minden komforttal ellátott
penzió. Engel Jenő, orth. kóser ven-
déglős, Miskolc.

KERESEK két szigorúan orth. család-
hoz két vallásos leányt, akik háztar-
tásban, főzésben kellő jártassággal
bírnak és gyermeknevelésben is segéd-
keznének. Kohn Szeréna, Bonyhád.

KÖZÉPISKOLÁT végzett 20 éves
leányom részére állást keresek gyer-
mek mellé. Háztartásban is jártas.
„Vallásos” jelige. (20 fill. bélyeg.)

PÉKSÉGBE benősülne kitűnő szakem-
ber, volt bócher. „Benősülés, vagy
5000” jelige. (20 fill. bélyeg.)

SADCHEN nagy összeköttetéssel, benő-
sülési lehetőségekkel: G. J. Budapest.
Róza-u. 54. I. 23. (Értekezés d.u. 2-4.)

BENŐSÜLHET üvegüzletbe, vallásos
fiatalember. „Szakember” jelige. (20
fillér bélyeg.)

SZOMBATTARTÓ urileány elmenne vi-
dékre üzletbe segédkezni. „Szerény fi-
zetés” jelige.

**ORTH LEÁNYEGYLET Sátoraljaújhe-
lyen,** felkéri a n. é. közönséget, hogy
szíveskedjenek zsidótárgyú könyveket,
vagy régi irodalmi lapokat küldeni a
most alakuló könyvtár részére. Cím:
Lipsitz Ignácé fűzőszalon, Sátoralja-
újhely, Rákóczi-u. 2.

80 GYERMEK nyaraltatására alkalmas
villát vagy telepet, lehetőleg erdő és
víz mellett, bére vennék. Ajánlatok
„Gyermekvédelem” jeligére a kiadóba.

**Menyasszonyi ajándékok, óra és ék-
szerárak legmegbízhatóbb vétel és el-
adási forrása GESTETNER IMRE,
Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon
2-945-60. Ékszerőzsdetág.**

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készít hullámosít-
tott hajból; javítást, ondulást olcsón
vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brilliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó
ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

**Orth. כשר kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.**

**Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére
„levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek**

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült,
és süteménygyára, Budapest, VII.,
Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65